

Vybrané malé rozvíjející se ostrovní státy (dále jen jako „SIDS“), například Tuvalu či Kiribati, bývají často nesprávně nazývány „potápějícími se ostrovy“, neboť jejich nejvyšší body leží pouze několik metrů nad hladinou moře. Vzrůst hladiny moří způsobuje, že se jejich teritorium mění na neobyvatelné území pomalu mizející pod mořskou hladinou. Zhoršování životních podmínek způsobuje vnitřní přesídlování, migraci a další problémy. SIDS opakovaně upozornily na svou situaci Radu bezpečnosti OSN, a to mj. při jednáních v letech 2007, 2011, 2015, 2018 a 2019. Požadovaly, aby Rada bezpečnosti jejich situaci řešila jako možné bezpečnostní riziko a zajistila spravedlivější rozdělení environmentálních rizik a nákladů. V průběhu jednání Rady bezpečnosti se různé státy snažily interpretovat a re-interpretovat mandát Rady způsobem, který by vyhovoval jejich zájmům.

Zástupci SIDS navrhovali, aby Rada rozhodovala na základě principů distributivní spravedlnosti, a tudíž zajišťovala rovné sdílení environmentálních rizik, břemen a hrozeb. Rychle se rozvíjející státy takovému návrhu oponovaly. Implicitně předpokládaly, že rozhodování Rady bezpečnosti by mělo být postaveno na principech komutativní spravedlnosti, to znamená, že by Rada měla rozhodovat pouze v přesně vymezených situacích, kdy dochází k porušení pravidel mezinárodního míru, přičemž k řešení environmentálních otázek Rada bezpečnosti postrádá mandát stejně jako znalosti a expertízu. Odkaz na principy komutativní spravedlnosti tyto státy koncentrovaly do spojení, že Rada bezpečnosti nemá mandát. A konečně rozvinuté státy požadovaly, aby si Rada bezpečnosti uchovala možnost v takovýchto otázkách rozhodnout, nicméně odpovědnost za toto rozhodnutí přesouvaly na další orgány či organizace, s nimiž by měla Rada spolupracovat, nebo na vědce a specialisty, kteří by měli zajistit pro takovéto rozhodnutí adekvátní podklady. Každá z těchto tří skupin aktérů si vykládala roli Rady bezpečnosti OSN různě, pod vlivem prostorové situace na vlastním teritoriu a vlastních mocenských zájmů. V důsledku se tak utvořily tři různé názory na to, co by v případě „potápějících se ostrovů“ a v případech podobných měla Rada bezpečnosti OSN činit.

Tato disertace použila tento případ „potápějících se ostrovů“, aby ukázala, jak se státy snaží utvářet a přetvářet fungování důležitého mezinárodního orgánu, aniž by přitom změnily jediné písmeno z jeho zakládajícího dokumentu, Charty Organizace Spojených národů. Navíc tato práce ukázala, jak prostor a mocenské zájmy podmiňují pojetí a výklad práva a spravedlnosti různých aktérů a jak takovýto výklad zpětně dopadá na mocenské a prostorové uspořádání.

Práce prostřednictvím tematické analýzy s prvky obsahové analýzy prozkoumala záznamy z jednání Rady bezpečnosti o environmentálních hrozbách a „potápějících se“ ostrovech z let

2007, 2011, 2015 a 2018 částečně 2019. Na základě této analýzy práce dosáhla výše uvedených zjištění a obecně prokázala, že kritická právní geografie, jako základní teoretický přístup, nabízí vhodné nástroje pro rozbor takovéto situace, neboť zkoumá, jak spolu navzájem interagují právo, prostor a mocenské zájmy (síla) a jak se navzájem utvářejí prostřednictvím chování jednotlivých aktérů. Kritická právní geografie tedy v předmětném případě nabízí možnost, jak porozumět chování každé z popsaných skupin aktérů: SIDS, rychle se rozvíjejícím státům i rozvinutým státům. Porozumění v takové míře nenabízejí ostatní teorie jako např. realismus, teorie sekuritizace nebo zelená teorie.

Takovéto porozumění také představuje praktický přínos této práce, neboť případ SIDS se pravděpodobně stane precedentem a může jej následovat několik podobných dalších případů států, jejichž území je ohroženo environmentální degradací. SIDS jsou považovány za první státy, které čelí těm nejzávažnějším důsledkům klimatické změny. Jelikož se v podobné situaci mohou postupně octnout státy další, přístup a strategie jednotlivých aktérů před Radou bezpečnosti se budou velmi pravděpodobně opakovat. Závěry této práce tak mají relevanci pro budoucí vývoj, přičemž teoretické uchopení je plně přenositelné pro další výzkum. Navíc rozlišování pozic, motivace a rétorické praxe jednotlivých aktérů při vyjednávání přispívá k jasnější alokaci odpovědnosti a k dosažitelnosti konsensu ohledně budoucího řešení situace SIDS.